

Títol mòdul

PROCÉS INTEGRAL DE L'ACTIVITAT COMERCIAL

CONTINGUTS

1. Conceptes bàsics

L'empresa.
Classes d'empreses.
Finalitat de la comptabilitat.
Divisió de la comptabilitat.
Destinatari de la informació comptable.

2. El Patrimoni

Elements patrimonials.
Equilibri patrimonial.
Masses patrimonials.
Inventari:
Concepte
Classes
Realització pràctica
Estructura
Balanç de situació.

3. El mètode comptable

Els fets comptables.
Els comptes.
Classificació i funcionament dels comptes.
Classificació.
Funcionament.
Tecnicismes dels comptes.
La partida doble.
Anàlisi i representació dels fets comptables:
Quadre d'anàlisi comptable bàsic.
El llibre Diari.
El llibre Major.
Balanç de comprovació.
Despeses i ingressos.
Els registres tradicionals.

4. Llibres de comptabilitat

Obligació comptable dels empresaris.
Llibre Diari.
Llibre Major.
Llibre d'inventaris i comptes anuals.
Legalització dels llibres.
Gestió dels llibres.
Conservació dels llibres.
Valor probatori dels llibres.
Secret de la comptabilitat.
Marc legal

5. Conclusió del cicle comptable

Funcionament del compte de Mercaderies.

Regularització:

Resultat obtingut en la compra-venda de mercaderies.

Resultat global.

Balanç de situació.

Seient de tancament.

Esquema del procés comptable

6. El Pla General de Comptabilitat

Normalització comptable.

Planificació comptable.

El Pla General de Comptabilitat.

Estructura del Pla Comptable.

Marc conceptual de la comptabilitat.

Comptes anuals. Imatge fidel.

Requisits de la informació a incloure en els comptes anuals.

Principis comptables.

Elements dels comptes anuals.

Criteris de registre o reconeixement dels comptes anuals.

Criteris de valoració.

Normes de registre i valoració.

Comptes anuals.

7. Els tributs. L'IVA

El sistema tributari espanyol.

Classes

Elements tributaris

L'impost sobre el valor afegit (IVA).

Concepte i àmbit d'aplicació.

Tipus d'operacions.

Subjecte passiu.

La base imposable.

Meritació de l'impost.

Tipus impositius.

Quota tributària.

Liquidació de l'IVA

La regla de prorata.

Règims especials

Règim especial del recàrrec d'equivalència.

Règim simplificat.

Règim especial d'agricultura, ramaderia i pesca

La gestió de l'IVA

Obligacions formals del subjecte passiu.

Declaració censal (models 036/037).

Declaracions-liquidacions d'IVA.

Declaració anual d'operacions amb terceres persones.

Els llibres registre de l'IVA

Llibre registre de factures expedides.

Llibre registre de factures rebudes.

Llibre registre de béns d'inversió.

Llibre registre de determinades operacions intracomunitàries

Operacions en línia.

8. L'activitat comercial. Gestió d'estocs

Contracte mercantil
Contracte de compravenda.
Elements del contracte de compravenda.
Obligacions de les parts.
Contingut del contracte de compravenda.
Extinció del contracte.
Contractes de compravenda especials.
Altres contractes mercantils
L'activitat comercial.
Organització de l'empresa.
El departament comercial.
Càlculs de l'activitat comercial.
El preu.
Mètodes per a la fixació de preus.
Punt mort
Les existències.
Gestió d'estocs.
Punt de comanda i lot de comanda.
Mètode ABC

9. Documentació de la compravenda
La comanda.
Classes de comandes.
Formalització de la comanda.
Nota de comanda i carta de comanda.
Confirmació de comanda i incidències.
Pressupostos d'obres o serveis.
Control de les comandes.
Transport de les mercaderies.
L'albarà o nota de lliurament.
La factura
Requisits de la factura.
Documents substitutius de la factura: el tiquet.
Expedició i lliurament de factures.
Càlcul de l'import de la factura.
La factura electrònica.
Factures o documents substitutius rectificatius

10. Operacions financeres. L'interès
Introducció.
Tipus d'operacions financeres.
Taxa o tipus d'interès.
Capitalització simple.
Càlcul de l'interès.
Càlcul del capital final o muntant.
Capitalització no anual.
Mètode abreujat per al càlcul d'interessos.
Actualització simple.
Descompte.
Descompte comercial.
Valor efectiu.
Equivalència financera.

Capitalització composta.
Capital final o muntant.
Càlcul l'interès.
Valor actual.
Càlcul del tipus d'interès.
Càlcul del temps.
Capitalització fraccionada.
Equivalència financera.
Productes financers bàsics.
Dipòsits.
El compte corrent.
El compte de crèdit.
El préstec bancari

11. Gestió de cobraments i pagaments

Introducció.
Pagament al comptat.
Lliurament de diners en efectiu.
Transferència bancària.
Domiciliació bancària.
Targetes bancàries.
El xec.
Elements personals.
Elements formals.
Formes d'emissió.
Xecs especials.
Terminis per al pagament del xec.
Impagament del xec.
El rebut.
Pagament ajornat.
La lletra de canvi
Persones que intervenen en la lletra de canvi.
Imprès oficial de la lletra de canvi.
Impagament de la lletra de canvi.
El pagaré.
El rebut normalitzat.
Mitjans de pagament en comerç internacional.
Operacions financeres bàsiques en la gestió de cobraments i pagaments.
Negociació i gestió d'efectes.
Factoring.
Confirming

12. Les existències. Compres i vendes

Concepte.
Classificació.
Mètodes d'assignació de valor.
Mètodes de comptabilització.
Comptes de despeses i ingressos relacionades amb les existències:
Compres.
Vendes.
Ingressos per prestació de serveis.
Variació d'existències.

L'IVA

13. Despeses i ingressos

Despeses

Serveis exteriors.

Despeses de personal.

Altres despeses de gestió.

Despeses financeres.

Pèrdues procedents d'actius no corrents i despeses excepcionals.

Ingressos.

Treballs realitzats per l'empresa.

Subvencions, donacions i llegats.

Altres ingressos de gestió.

Ingressos financers.

Beneficis procedents d'actius no corrents i ingressos excepcionals.

14. Instruments financers

Creditors i deutors per operacions comercials.

Proveïdors i creditors diversos.

Efectes comercials a pagar

Clients i deutors.

Efectes comercials a cobrar

Problemàtica comptable del descompte d'efectes.

Els efectes enviats en gestió de cobrament.

Els comptes de personal.

Administracions Públiques.

Altres actius financers.

Altres passius financers

15. Fi d'exercici. Comptes anuals

Introducció.

Procés de regularització.

Regularització dels comptes patrimonials.

Regularització d'existències.

Reclassificació de certs elements patrimonials.

Actualització dels saldos en moneda estrangera

L'impost sobre beneficis.

Càlcul del benefici d'un exercici econòmic.

Seient de tancament.

Aplicació de resultats.

Comptes anuals.

Balanç.

Compte de pèrdues i guanys

16. Gestió i control de tresoreria

La tresoreria.

Àmbit d'actuació.

Instruments de cobrament i pagament.

Llibres registre de tresoreria.

Llibre de caixa.

Llibre de bancs.

Gestió d'efectes.

Llibre registre d'efectes a cobrar.

Llibre registre d'efectes a pagar

Gestió de comptes bancaris. Banca en línia.
Comptes corrents.
Comptes de crèdit.
Banca en línia.
Operacions amb les administracions públiques.
La gestió de tresoreria.
Planificació de la tresoreria.
Pressupost de tresoreria.
Gestió dels desequilibris.

17. Tractament informàtic de la gestió comptable
_ Introducció.
Aplicacions informàtiques de gestió comptable.
Prestacions.
Procés comptable.
Simulació del procés comptable.

18. Gestió informàtica de la compravenda
Introducció.
Aplicacions informàtiques de gestió comercial.
Prestacions.
Procés.
Simulació:
Creació de l'empresa.
Gestió d'usuaris.
Personalització de l'entorn.
Configuració del sistema.
Operacions comercials realitzades per l'empresa.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Conceptes bàsics
S'ha proposat una definició d'empresa.
S'han descrit els elements que caracteritzen una empresa.
S'han descrit diferents criteris de classificació d'empreses:
Atenent a l'activitat que desenvolupen.
Tenint en compte la seva forma jurídica.
S'han identificat les diferències entre una empresa individual i una societat.
S'ha classificat una empresa segons els diferents criteris observats.
S'han analitzat les implicacions fiscals i mercantils que suposa l'elecció d'una forma jurídica o una altra per a l'empresa.
S'han distingit els diferents sectors econòmics basant-se en la diversa tipologia d'activitats que es desenvolupen en ells.
S'han enumerat els objectius i fins de la comptabilitat.
S'han identificat els principals destinataris de la informació comptable.

2: El Patrimoni
S'han definit els conceptes de patrimoni, element patrimonial i massa patrimonial.
S'han analitzat diferents elements patrimonials, classificant-los en masses patrimonials i relacionant-los amb la seva funció en l'activitat empresarial.
S'han identificat les masses patrimonials que integren l'actiu, el passiu exigible i el patrimoni

net.

S'ha relacionat cada massa patrimonial amb les fases del cicle econòmic de l'activitat empresarial.

S'han ordenat en masses patrimonials un conjunt d'elements patrimonials.

S'han relacionat les tres grans masses patrimonials.

S'ha elaborat l'inventari d'una empresa des d'una relació d'elements patrimonials.

S'ha realitzat supòsits pràctics de càlcul del valor del patrimoni d'empreses

3.El mètode comptable.

S'han identificat diferents tipus de fets comptables.

S'ha descrit el concepte de compte com a instrument per representar els diferents elements patrimonials i fets econòmics de l'empresa.

S'ha identificat l'estructura d'un compte.

S'han relacionat els elements patrimonials amb els seus respectius comptes.

S'ha identificat i representat en totes l'augment i disminució d'un element patrimonial.

S'han reconegut els criteris de càrrec i abonament com a mètode de registre de les modificacions del valor dels elements patrimonials.

S'ha registrat en comptes un succés econòmic senzill aplicant els criteris de càrrec i abonament.

S'han identificat clarament els passos a seguir per registrar una operació en els respectius comptes.

S'han descrit les característiques més importants del mètode de comptabilització per partida doble.

S'ha calculat el saldo d'un compte comprnent el seu significat.

S'ha raonat el saldo que han de tenir els diferents tipus de totes.

S'ha reconegut la importància del balanç de comprovació com a instrument bàsic per a la identificació d'errors i omissions en les anotacions dels comptes.

S'han diferenciat els comptes de despeses i ingressos.

En un supòsit pràctic on es descriuen determinats fets corrents de la vida de les persones:

S'han identificat els elements patrimonials que intervenen en cada fet descrit.

S'han especificat les variacions produïdes en cada element patrimonial.

S'ha indicat l'import de càrrec i abonament en cada compte, realitzant les anotacions que corresponguin.

4.Llibres de comptabilitat

S'han enumerat i descrit els llibres obligatoris de comptabilitat.

S'ha destacat el llibre Major com un dels llibres voluntaris importants.

S'ha descrit la forma de portar els llibres.

S'han identificat els diferents documents que s'han d'incloure en el llibre d'inventaris i comptes anuals.

S'han identificat les normes que regulen diferents aspectes dels llibres de comptabilitat.

S'han descrit les prescripcions legals que regulen la legalització de la documentació comptable.

S'han identificat les formes de dur a terme la legalització dels llibres obligatoris

5: Conclusió del cicle comptable

S'han identificat els diferents procediments pels quals pot funcionar el compte de Mercaderies.

S'ha descrit el procediment que proposa el Pla general de comptabilitat per al funcionament del compte de Mercaderies.

S'ha definit el concepte de resultat comptable.

S'ha descrit el procediment que proposa el Pla general de comptabilitat per al càlcul del resultat de l'empresa.

S'ha analitzat el procés de regularització comptable especificant els comptes que intervenen.

S'ha analitzat la repercussió de la variació d'existències en el càlcul del resultat.

S'ha descrit el cicle comptable d'un exercici econòmic i els seus registres en els llibres de la

comptabilitat.

S'han descrit les funcions dels seients de tancament i obertura.

S'han registrat les operacions d'una empresa simulada en els llibres corresponents:

Regularització d'existències.

Regularització de despeses i ingressos.

Seient de tancament.

6: El Pla General de Comptabilitat

S'ha relacionat la normativa mercantil amb el Pla General de Comptabilitat.

S'ha reconegut el Pla Comptable com a instrument d'harmonització comptable.

S'han identificat les diferents parts del Pla General de Comptabilitat.

S'han identificat els principis comptables establerts en el marc conceptual del PGC.

S'han identificat i interpretat els criteris de registre i valoració establerts en el marc conceptual del PGC.

S'han diferenciat les parts del Pla General de Comptabilitat que són obligatòries de les que no ho són.

S'ha descrit el sistema de codificació establert al PGC i la seva funció en l'associació i desglossament de la informació comptable.

S'han codificat un conjunt d'elements patrimonials d'acord amb els criteris del PGC.

S'han identificat els comptes anuals que estableix el PGC.

S'han identificat els comptes que corresponen als elements patrimonials.

7: Els tributs. L'IVA

S'ha identificat la normativa fiscal bàsica.

S'han classificat els tributs, identificant les característiques bàsiques dels més significatius.

S'han identificat els elements tributaris.

S'han identificat les característiques bàsiques de les normes mercantils i fiscals aplicables a les operacions de compravenda.

S'han distingit i reconegut les operacions subjectes, exemptes i no subjectes a IVA.

S'han diferenciat els règims especials de l'IVA.

S'han determinat les obligacions de registre en relació amb l'Impost del Valor Afegit, així com els llibres registres (voluntaris i obligatoris) per les empreses.

S'han calculat les quotes liquidables de l'impost i elaborat la documentació corresponent a la seva declaració-liquidació.

S'ha reconegut la normativa sobre la conservació de documents i informació.

8: L'activitat comercial. Gestió d'estocs

S'han determinat els elements del contracte mercantil de compravenda.

S'han identificat els elements del contracte de compravenda.

S'han identificat els elements que diferencien un contracte civil d'un contracte mercantil.

S'han analitzat alguns contractes de compravenda especials.

S'han enumerat les funcions del departament comercial de l'empresa.

S'han analitzat els diferents elements del preu.

S'han descrit diferents mètodes de fixació de preus.

S'ha definit el concepte de punt mort i la forma de calcular.

S'han enumerat els diferents tipus d'existències i els mètodes utilitzats per al control d'estocs

9: Documentació de la compravenda

S'han establert els fluxos de documentació administrativa relacionats amb la compravenda.

S'han identificat i emplenat els documents relatius a la compravenda a l'empresa, precisant els requisits formals que han de reunir.

S'han reconegut els processos d'expedició i lliurament de mercaderies, així com la

documentació administrativa associada.

S'ha verificat que la documentació comercial, rebuda i emesa, compleix la legislació vigent i els procediments interns d'una empresa.

S'han identificat els paràmetres i la informació que han de ser registrats en les operacions de compravenda.

S'ha valorat la necessitat d'aplicar els sistemes de protecció i salvaguarda de la informació, així com criteris de qualitat en el procés administratiu.

S'ha gestionat la documentació, manifestant rigor i precisió.

10: Operacions financeres. L'interès

S'ha diferenciat entre les lleis financeres de capitalització simple i actualització simple.

S'ha calculat l'interès simple i compost de diversos instruments financers.

S'ha calculat el descompte simple de diversos instruments financers.

S'han aplicat les lleis financeres de capitalització simple o composta en funció del tipus d'operacions.

S'han descrit les implicacions que tenen el temps i el tipus d'interès en aquest tipus d'operacions.

S'han diferenciat els conceptes del tant nominal i interès efectiu o taxa anual equivalent.

S'han diferenciat les característiques dels diferents tipus de comissions dels productes financers més habituals en l'empresa.

S'han identificat els serveis bàsics que ofereixen els intermediaris financers bancaris.

S'han relacionat les operacions financeres bancàries amb la capitalització simple, composta i el descompte simple.

S'ha calculat la liquidació d'efectes comercials en operacions de descompte.

S'han calculat les comissions i despeses en determinats productes i serveis bancaris relacionats amb l'ajornament del pagament o el descompte comercial.

11: Gestió de cobraments i pagaments

S'han diferenciat els fluxos d'entrada i sortida de tresoreria, valorant els procediments d'autorització dels pagaments i gestió dels cobraments.

S'han identificat els mitjans de pagament i cobrament habituals en l'empresa, així com els seus documents justificatius, diferenciant pagament al comptat i pagament ajornat.

S'han comparat les formes de finançament comercial més habituals.

S'han aplicat les lleis financeres de capitalització simple o composta en funció del tipus d'operacions.

S'ha calculat la liquidació d'efectes comercials en operacions de descompte.

S'han calculat les comissions i despeses en determinats productes i serveis bancaris relacionats amb l'ajornament del pagament o el descompte comercial

12: Les Existències. Compres i vendes

S'han identificat els comptes establertes pel PGC per al registre de les existències.

S'ha relacionat les mercaderies per tal de compravenda habitual en una empresa o negoci de tipus comercial.

S'han diferenciat els diferents tipus d'existències en funció de l'activitat desenvolupada per l'empresa.

S'han codificat els comptes d'existències d'acord amb el PGC.

S'han identificat els comptes establertes pel PGC per al registre de les compres i les vendes.

S'han codificat els comptes de compres i vendes d'acord amb el PGC.

S'han identificat les normes establertes pel PGC per a la valoració de les existències, les compres i les vendes.

S'han identificat els comptes establertes pel PGC per reflectir la variació d'existències.

S'han identificat els comptes establertes en el PGC per a la comptabilització dels diferents tipus

de descomptes.

S'ha descrit el concepte d'IVA i els seus tipus.

S'han identificat els comptes establertes en el PGC per a la comptabilització de l'IVA.

S'han identificat llois diferents conceptes relacionats amb l'IVA: fet imposable, subjecte passiu, base imposable, etc.

S'ha calculat l'import l'IVA en diferents operacions de compravenda.

S'ha realitzat la liquidació de l'IVA corresponent a un trimestre.

13: Despeses i ingressos

S'han identificat els comptes de gestió que intervenen en les operacions bàsiques de l'empresa.

S'han codificat els comptes de gestió d'acord amb el PGC.

S'ha determinat quins comptes es carreguen i quins s'abonen, segons el PGC.

S'ha diferenciat entre despesa i pagament i entre ingrés i cobrament.

S'ha precisat els moviments dels comptes de gestió fins finalitzar un exercici econòmic.

S'han diferenciat les despeses d'explotació de les despeses financeres.

S'han diferenciat els ingressos d'explotació dels ingressos financers.

S'han comptabilitzat les següents operacions realitzades per una empresa simulada:

S'ha identificat la documentació suport per al registre comptable de les compres i altres despeses.

S'han registrat les operacions en els llibres comptables, aplicant les normes de registre i valoració establertes pel PGC.

S'han comptabilitzat les següents operacions realitzades per una empresa simulada:

S'ha identificat la documentació suport per al registre comptable de les vendes i altres ingressos.

S'han registrat les operacions en els llibres comptables, aplicant les normes de registre i valoració establertes pel PGC.

14: Instruments financers

S'ha diferenciat entre crèdits i dèbits comercials i no comercials.

S'ha diferenciat entre inversions financeres a curt termini i a llarg termini.

S'ha diferenciat entre valors de renda variable i renda fixa.

S'han identificat els comptes patrimonials que intervenen en les operacions comercials i no comercials.

S'han codificat els comptes conforme al PGC.

S'ha diferenciat entre les operacions que es realitzen a les entitats bancàries amb les lletres de canvi: gestió de cobrament i negociació o descompte.

S'ha analitzat la problemàtica comptable del descompte i gestió d'efectes comercials.

S'han comptabilitzat les operacions realitzades per una empresa simulada:

S'ha identificat la documentació suport per al registre comptable de les operacions.

S'han registrat les operacions en els llibres corresponents:

Gestió bancària de cobrament de rebuts i efectes.

Pagament de les nòmines als empleats.

Pagament de rebuts pels serveis i subministraments contractats.

Cobrament d'interessos bancaris i altres ingressos de gestió.

Ingrés de les quotes a la Seguretat Social.

Liquidacions de l'IVA.

15: Fi d'exercici. Comptes anuals

S'han descrit les fases del cicle comptable d'un exercici econòmic, registrant amb el degut ordre els fets i documents que corresponen a cada moment.

S'han realitzat les operacions comptables corresponents a un exercici econòmic bàsic.

S'han verificat les dades comptables dels llibres mitjançant el balanç de comprovació de sumes

i saldos.

S'ha efectuat el procediment d'acord amb els principis de responsabilitat, seguretat i confidencialitat de la informació.

S'ha analitzat el procés de regularització comptable, especificant els comptes que intervenen

S'ha identificat el compte (129) Resultat de l'exercici com a compte de regularització que centralitza els comptes de gestió.

S'ha determinat el resultat comptable abans d'impostos.

S'ha determinat i comptabilitzat l'import de l'impost sobre beneficis.

S'ha determinat el resultat comptable després d'impostos.

S'han identificat Comptes anuals amb documents que, formant una unitat, mostren la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'empresa.

S'han identificat els models de comptes anuals d'acord amb el PGC.

S'ha establert la funció del balanç de situació, del compte de pèrdues i guanys i de la memòria.

16: Gestió i control de tresoreria

S'han establert la funció i els mètodes de control de la tresoreria a l'empresa.

S'han emplenat els diferents llibres i registres de tresoreria.

S'han executat les operacions del procés d'arqueig i quadri de la caixa i s'han detectat les desviacions.

S'ha comparat la informació dels extractes bancaris amb el llibre de registre del banc.

S'han descrit les utilitats d'un calendari de venciments en termes de previsió financera.

S'ha relacionat el servei de tresoreria i la resta de departaments amb empreses i entitats externes.

S'ha valorat la utilització de mitjans en línia, administració electrònica i altres substitutius de la presentació física dels documents.

S'han efectuat els procediments d'acord amb els principis de responsabilitat, seguretat i confidencialitat de la informació.

S'ha utilitzat el full de càlcul i altres eines informàtiques per a la gestió de tresoreria.

S'ha identificat el procediment per gestionar la presentació de documents de cobrament i pagament davant les administracions públiques.

17: Tractament informàtic de la gestió comptable

S'ha instal·lat una aplicació informàtica per a la gestió comptable.

S'han descrit les funcions i procediments de l'aplicació instal·lada.

S'ha donat d'alta una empresa en l'aplicació informàtica.

S'han realitzat les altes i baixes dels comptes i subcomptes que utilitzarà l'empresa simulada.

S'han introduït conceptes codificats.

S'ha introduït la informació que correspongui a cada camp al seient d'acord amb la naturalesa de l'operació.

S'han configurat els tipus d'IVA.

S'han realitzat liquidacions d'IVA.

S'han emès balanços de comprovació trimestrals.

S'ha realitzat el tancament de la comptabilitat: regularització, tancament i obertura.

S'ha emès el llibre Diari oficial.

S'ha emès el balanç i el compte de pèrdues i guanys.

S'han resolt els imprevistos que puguin sorgir durant la utilització de l'aplicació, recorrent a l'ajuda del programa.

S'han realitzat còpies de seguretat periòdiques.

18: Gestió informàtica de la compravenda

S'ha instal·lat una aplicació informàtica per a la gestió comercial.
 S'han descrit les funcions i procediments de l'aplicació instal·lada.
 S'ha donat d'alta una empresa en l'aplicació informàtica.
 S'han realitzat les altes, modificacions i baixes de productes, proveïdors, clients, formes de pagament, etc. amb els quals treballa l'empresa.
 S'han elaborat les comandes a proveïdors i els pressupostos a clients.
 S'han registrat els albarans i factures dels proveïdors i les comandes dels clients.
 S'han emès els albarans i factures als clients.
 S'han registrat els pagaments i cobraments dels rebuts que han vençut.
 S'han traspasat a comptabilitat les factures rebudes i emeses.
 S'han traspasat a comptabilitat els cobraments i pagaments realitzats.
 S'han emès informes dels rebuts pendents de pagament i de cobrament.
 S'han emès diferents tipus d'informes.
 S'han realitzat còpies de seguretat periòdiques.
 S'ha seguit el pla d'acció per a la custòdia en lloc i suport adequats i la gestió administrativa de la còpia de seguretat, en temps i amb els mètodes adequats.

BIBLIOGRAFÍA

Llibre: PROCESO INTEGRAL DE LA ACTIVIDAD COMERCIAL.

Autor: José Rey Pombo

Editorial Paraninfo

ISBN: 9788428334631

PLA GENERAL DE COMPTABILITAT I PYMES

Reial Decret 1514/2007 de 16 de novembre

Reial Decret 1515/2007 de 16 de novembre